

Boekverslag De Metsiers (Hugo Claus)

Jeske van Harssel

© havovwo.nl (april 2002)

A. Beschrijving

Primaire gegevens

Auteur:	Hugo Claus
Titel:	De Metsiers
Ondertitel:	-
Motto:	<i>Si tout amour prendroye racine J'en planteroye dans mon jardin</i>
Verschenen in:	eerste druk verscheen in 1950
Uitgeverij:	Uitgeverij De Bezige Bij, Amsterdam (zelf de grote lijsterversie gelezen)
Aantal bladzijden:	110 bladzijden

Motivering keuze en Verwachtingen vooraf

We moesten voor ons negende leesdossier een boek lezen uit de periode 1945- 1970. Ik heb toen gekozen voor het boek De Metsiers van Hugo Claus. Ik heb dit boek gekozen, omdat mijn zus het me aanraden om het te lezen. Zij heeft het boek ook gelezen en dacht wel dat ik het ook leuk vond om te lezen. Daarnaast is Hugo Claus ook een zeer bekende schrijver, waar ik al wel wat van gehoord had. Ik had verder geen speciale verwachtingen over het boek, ik wist alleen in hele grote lijnen waar het verhaal overging, verder niks. Ik vind het ook niet zo leuk als ik van tevoren al veel weet over een boek.

Eerste reactie achteraf

Veel namen! Dat is mijn eerste reactie op het boek De Metsiers. In elk hoofdstuk is een ander persoon uit het verhaal de verteller, dat zorgt vooral in het begin voor wat verwarring. Verder is het een interessant en leuk boek om gelezen te hebben. Voor de rest van mijn persoonlijke beoordeling zie *persoonlijke beoordeling*.

Samenvatting

Ik heb de samenvatting van het boek De Metsiers achteraan dit leesdossier gedaan, ik heb hem van de uittreksel top-100 cd-rom gehaald.

B. Verdieping

Tijd en ruimte

Het verhaal speelt zich kort na de Tweede Wereldoorlog af. De chronologische gebeurtenissen beslaan ongeveer een week, maar met alle flash-backs erbij is de vertelde tijd ongeveer 25 jaar.

De gebeurtenissen vinden plaats in en om het Vlaamse dorp Zedelgem. De belangrijkste plaatsen zijn de Metsiershoeve, het café van Franse Miet en het tuinhuisje waar Jim en Ana de nacht doorbrengen

Verteller

Hugo Claus heeft gebruik gemaakt van een wisselende ik-vertelsituatie. In elk hoofdstuk treedt een ander persoon als verteller op. De naam van ieder hoofdstuk komt overeen met de ik-verteller in dat hoofdstuk.

Boekverslag De Metsiers (Hugo Claus)

Jeske van Harssel

© havovwo.nl (april 2002)

Spanning

Ik vind dat in het boek De Metsiers niet echt heel veel spanning zit. Door het gehele verhaal wil je natuurlijk wel weten hoe het afloopt en wat er als volgende gebeurt, maar het verhaal is volgens mij niet geschreven om het tot een erg spannend boek te maken. Ik vind sowieso een boek nooit echt snel spannend.

Thema en motieven

Je kunt bij het boek De Metsiers verschillende thema's aanwijzen. Zo speelt liefde een grote rol in het boek De Metsiers. De zuivere liefde tussen Ana en Bennie wordt door hun familie en de buitenwereld niet begrepen. Daarnaast heeft de moeder een relatie met Mon, voorheen met Jules. Volgens Ana is de liefde van Jim alleen maar gebaseerd op sex. Alle personages in het boek zijn op een of andere manier door een liefdesband met elkaar verbonden. Je kunt ook zeggen dat het hoofdthema schuld en boete is. De Moeder en haar minnaar Mon hebben de wetten van de moraal overtreden en zich buiten de gemeenschap geplaatst. De gevolgen hiervan leiden onafwendbaar tot een tragedie die alle bewoners van de hoeve treft. Een tweede thema verbonden met het eerste is dan, de afzondering die tot vernietiging leidt. De primitieve Metsiers leven aan de kant van de dorpsgemeenschap en verzetten zich tegen elke invloed van buitenaf. Als die invloed (Jim en Eddie) zich toch in hun bestaan boort, zijn de gevolgen rampzalig. Een belangrijk motief is dat van de fatale vrouw, die mannen onweerstaanbaar aantrekt en in het verderf stort. Ook het incestmotief speelt een belangrijke rol in deze roman. Je kunt ook zeggen dat het isolement van de Metsiers een motief is. Nog een ander thema bij het boek De Metsiers kan zijn: de familieband en de onderlinge verhoudingen in een gezin.

Personages

In het boek De Metsiers komen veel personages voor. De belangrijkste personages zijn

Ana Metsier: zij is zwanger van Vette Smelders, maar wil het kind weg laten halen. Alle mannen in haar omgeving willen alleen maar met haar naar bed, terwijl Ana 'meer' wil. Dit vindt ze bij haar halfbroer Bennie.

Bennie Metsier: de zoon van Mon en de Moeder. Hij is licht verstandelijk gehandicapt. Doordat hij niet 'normaal' kan denken, komt hij meerdere keren in de problemen.

Mon Verkindere: Mon is de natuurlijke vader van Bennie. Enkele jaren geleden heeft hij de oude Metsier tijdens een eendenjacht volgeschoten met hagel. Sindsdien heeft hij een relatie met Moeder. Ook na het overlijden van de oude Metsier blijft hij op de Metsierhoeve wonen.

Moeder Metsier: Zij is de baas van de hoeve. Zij heeft alle touwtjes in handen en is wantrouwend tegenover alle indringers die van buiten komen. Ze was getrouwd met de oude Metsier. Na zijn overlijden heeft ze een relatie met Mon, maar ook met Jules heeft ze een korte affaire gehad.

Jules Goossens: Jules is de knecht van de familie Metsier. Hij had jaren geleden dus een verhouding met de Moeder, maar hij is nu een godsdienstfanatiekeling.

Jim Braddock: Jim is een Amerikaan van Nederlandse afkomst. Hij weet Ana zo ver te krijgen, dat ze met hem naar bed gaat. De volgende dag trekt hij bij de familie Metsier in. Eigenlijk is hij getrouwd en heeft hij twee kinderen.

De volgende verhaalfiguren zijn slechts bijfiguren, die oppervlakkig worden beschreven:

Eddie Carter, Vette Smelders, Franse Miet en Mevrouw Sassen.

Boekverslag De Metsiers (Hugo Claus)

Jeske van Harssel

© havovwo.nl (april 2002)

Titel, ondertitel en motto

De titel *De Metsiers* verwijst naar de familienaam Metsiers, waar het verhaal over gaat. Het motto:

Si tout amour prendroye racine

J'en planteroye dans mon jardin

Betekent het volgende: Indien elke liefde wortel schieten zou
Dan zou ik ze planten in mijn tuin.

Dit motto zinspeelt op het conflict van Bennie en Ana Metsier met de wereld van de volwassenen, die weigert hun incestueuze liefdesrelatie te aanvaarden.

Welke soort literaire tekst

De Metsiers hoort tot een bepaalde literaire tekst. Literaire teksten kun je op drie verschillende manieren indelen. Hieronder heb ik dat gedaan voor het boek *De Metsiers*:

1. Fictioneel of niet-fictioneel.

De Metsiers is fictioneel. Er zijn wel verwijzingen naar de werkelijkheid, maar het is niet helemaal gebaseerd op de werkelijkheid. *De Metsiers* is gewoon een roman en fictie.

2. oude indeling naar inhoud: epiek, lyriek of dramatiek.

Bij het boek *De Metsiers* is er sprake van epiek. De auteur wil een gebeurtenis vertellen. Het is een verhalende tekst. De gebeurtenis vindt plaats in een bepaalde tijd en gedurende een bepaalde tijd. Ook draait de handeling om een persoon. Bij een epische tekst, zoals *De Metsiers*, zijn gebeurtenis(sen), personage(s) en tijdsverloop belangrijke elementen.

3. moderne indeling naar vorm: proza, poëzie of dramatiek.

De Metsiers is een vorm van proza. De tekst staat in het boek min of meer aaneengesloten op een pagina, wat kenmerkend is voor proza.

Verder is *De Metsiers* een roman en geen novelle. Want in het boek er een groter aantal personen en de hoofdpersoon groeit langzaam naar de beslissende fase en de lezer volgt de hoofdpersoon een langere tijd.

De Metsiers kun je als een liefdesroman beschouwen.

Relatie tussen tekst en auteur

Relatie tussen verschillende teksten

Relatie tussen tekst en context

Hugo Maurice Julien Claus is geboren op 5 april 1929 in Brugge, België. Al kort na zijn geboorte raakt zijn moeder opnieuw in verwachting. Om haar rust te geven wordt hij, als hij 1½ jaar is, opgenomen in een pensionaat. Vanaf zijn vierde levensjaar verblijft hij bij de Zusters van Liefde in Aalbeke. In 1940 keert hij weer terug naar zijn ouderlijk huis, maar zes jaar later vertrekt hij weer. Claus verblijft enige tijd in Parijs, waar hij kennis maakt met het surrealisme en het existentialisme. In 1947 debuteerde hij met de gedichtenbundel *Kleine reeks*. Terug in Vlaanderen ontmoet hij Elly Overzier, met wie hij in 1950 weer naar Parijs vertrekt. In datzelfde jaar wordt hij lid van *Cobra*, ontmoette hij in Parijs de Nederlandse Vijftigers en wijdt hij zich aan literatuur, schilderkunst en toneel. Zijn roman *De Metsiers* wordt zijn eerste echte succes. Van 1953 tot 1955 verblijft hij in Italië, waar Elly in enkele films acteert. In 1955 trouwen zij. In de jaren die daarop volgen laat de veelzijdige Claus veel van zich horen. Hij schrijft romans, verhalen, gedichten en toneelstukken. Ook geniet hij bekendheid als filmregisseur, scenarioschrijver en beeldende kunstenaar. In 1970 krijgt hij een relatie met de Nederlandse actrice Kitty Courbois. Drie jaar later gaat hij met de actrice Sylvia Kristel samenwonen in Parijs. De relatie wordt in 1978 beëindigd en Claus keert terug naar Gent. In 1983 schrijft hij de populaire roman *Het verdriet van België*, dat in 1994 verfilmd wordt door Claude Goretta. Op 12 juni 1993 trouwt hij met Veerle de Wit. In zijn

Boekverslag De Metsiers (Hugo Claus)

Jeske van Harssel

© havovwo.nl (april 2002)

carrière ontvangt hij meer dan 40 literaire prijzen, waaronder de Vlaamse Staatsprijs voor Toneelletterkunde, de Constantijn Huygensprijs en de Prijs der Nederlandse Letteren.

Als dichter behoort Hugo Claus tot de experimentelen van de jaren '50. Dat 'experimenteel' zie je ook een beetje terug in De Metsier. Hij heeft in De Metsiers namelijk ook een beetje geëxperimenteerd met de hoofdstukken, telkens een andere verteller. De Metsiers wordt soms ook wel eens een experimentele roman genoemd. *Een bruid in de morgen* (1955) lijkt wat het gegeven betreft op De Metsiers, in allebei komt er een broer-zuster verhouding naar voren. *Omtrent Deedee* heeft ongeveer dezelfde structuur als De Metsiers, het gebeuren wordt telkens vanuit een andere persoon bekeken.

C. Evaluatie

Recensies

Voor het maken van mijn persoonlijke beoordeling heb ik gebruik gemaakt van verschillende recensies. De gebruikte recensies heb ik gevonden in de Openbare Bibliotheek Tilburg op de computer.

Het raadselachtige van het boek is de reden waarom er zo verschillend over het boek is geoordeeld. Paul Rodenko bijvoorbeeld noemt de liefde van Ana en Bennie tegen de achtergrond van drankzucht, liederlijkheid en pseudo-vroomheid van zo'n tederheid, dat we zelfs de moord waartoe Ana haar halfbroer aanzet sals een manifestatie van deze tederheid moeten accepteren: een wanhopige poging om de zuiverheid van dit gevoel tegen de benauwde druk van de realiteit te beschermen. Claus maakt volgens hem temidden van wreedheid, misdaad en hypocrisie het fundamentele streven naar een bepaalde vorm van zuiverheid tastbaar. Rodenko noemt het boek hard, maar niet cynisch.

C.J.E. Dinaux daarentegen spreekt van de cynische ernst van de roman. Hij ziet de hoeve der Metsiers als een domein waar het geweten, de moraal en de menselijke waardigheid zoek zijn. De liefde wordt volgens hem ontmenselijkt door bloedschande (Ana), de onschuld kan enkel heil zoeken bij een achterlijke jongen (Bennie), het geloof bij de maniakale Jules, en ook het moederinstinct ontkomt niet aan de ban van het kwaad. De gemeenschap der Metsiers is volgens Dinaux niet primitief, maar pathologisch

Achterin het boek stonden ook nog kleine stukjes van commentaar op het boek De Metsiers, deze heb ik toegevoegd aan dit leesdossier.

Mijn persoonlijke beoordeling

Ik vond het boek De Metsiers een leuk boek om te lezen. Ik vind De Metsiers een beetje een raadselachtig boek. Ik zelf had na het boek gelezen te hebben nog niet echt een goed beeld van alle 'geheimen' die verborgen zaten in het boek. Maar De Metsiers is wel, zoals Paul Rodenko ook heeft gezegd, een 'opmerkelijk' en 'bijzonder' boek.

Mijn eerste indruk van het boek De Metsiers was: veel namen! Ik vond het boek ingewikkeld om te lezen, dit kwam mede doordat elke hoofdstuk een andere verteller had. Het wisselende ik-vertelstandpunt zorgt voor mij voor een verwarrend beeld. Gebeurtenissen worden nauwelijks expliciet verteld. Je moet ze afleiden uit de dialogen en het verhaal van de karakters. De lezer moet zelf zijn conclusies trekken en het geheel van handelingen reconstrueren. Het taalgebruik is voor een groot deel ook Vlaams, met uitzondering van Jim. Ze drukken zich uit in eenvoudige spreektaal, maar wel met veel dialectische en Vlaamse woorden en varianten. Ik persoonlijk vind het jammer dat de invloed van de Amerikaanse literatuur duidelijk aanwezig is, ondanks dat Claus dit met opzet heeft gedaan. Met name is er invloed van McCain, Caldwell, McCoy en Faulkner. In *The sound en the fury* van deze laatste vind je bijvoorbeeld de monologue intérieur (=

bespiegelingen, zelfgesprek), terwijl er ook een debiele jongen, Nejjy, in optreedt, die zeer gehecht is aan zijn zusje Caddy. In De Metsiers is dit dan Bennie en Ana. Ook ben ik van mening, in tegenstelling tot H.A. Gomperts, dat de verteltechniek niet 'goed' is. Het bezwaar op de verteltechniek is dat de verschillende

Boekverslag De Metsiers (Hugo Claus)

Jeske van Harssel

© havovwo.nl (april 2002)

personages, die in de verschillende hoofdstukken aan woord komen, alle in dezelfde stijl vertellen. Collegeschrijver F Bordewijk omschrijft het als symptoom van eenzelfde graad van ontwikkeling.

Ik vind ook dat Hugo Claus soms iets te sober de omgeving, het geheel, weergaf. Landschap en klimaat zijn sober weergegeven. Maar ondanks deze sobere stijl, is het toch krachtig. Dit is duidelijk te maken met woorden van de vlaming Maurice Roelants: Claus schept verbazende rake, echt levende figuren. Ik denk dat je in De Metsiers op elk woord en elke zin moet letten. Een klein detail kan naar mijn mening in dit boek erg veel bepalen. Een groot voordeel van de verteltechniek die Hugo Claus toepast, is dat ik me erg goed kan inleven in de personages. Hugo Claus heeft de hoofdpersonages ook goed uitgewerkt. Doordat de hoofdfiguren allemaal verteller zijn, krijg je niet alleen een beeld van hun uiterlijk, maar vooral ook van het innerlijk, wat naar mij idee veel belangrijker is, ook om het verhaal te begrijpen. De bijfiguren zijn gelukkig wel vaag gehouden, ik denk dat deze uitsluitend dienen om de (weinig) aanrakingspunten tussen de Metsiers en de buitenwereld te schetsen. Opvallend vind ik dat De Moeder in deze roman de meest dominante personage is, ook al is ze helemaal niet de belangrijkste figuur in het boek. Zij heerst over de Metsiersclan en haat alles wat van buiten komt. Ze is zwijgzaam. Haar besluiten worden wel zonder meer uitgevoerd. De knecht Jules heeft ook een opvallende eigenschap, hij is een echte godsdienstfanatiekeling. Deze eigenschap waardeert ik echt als positief. Het onderwerp werd duidelijk en met voldoende diepgang behandeld in het boek. Eigenlijk werd er niet een onderwerp behandeld, maar verschillende thema's kwamen aan de orde, zoals de relatie tussen Bennie en Ana, het isolement van de Metsiers en dan toch de diverse verhoudingen. Ik vind dat al deze verschillende thema's een gelijke plaats innemen in het verhaal, het ene is volgens mij niet belangrijker of meer waard dan de andere. De Metsiers is een 'krachtig' boek en zeker de moeite waard om te lezen.